דם שאינו נשפך כמים אינו מכשיר מתקיף לה רב שמואל בר אמי הרי דם התמצית דנשפך כמים ואינו מכשיר אמר ליה ר' זירא הנח לדם התמצית [א]דאפי' בחולין נמי לא מכשיר קבלה מיניה רב שמואל בר אמי דאמר רחמנא [1]רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם דם שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם תא שמע [ב]דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה (א) מדרבנן ודלא כר' יוסי בן יועזר איש צרידה ת"ש [ג]על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בצבור מדרבנן ודלא [ד](כיוסף) בן יועזר איש צרידה ת"ש [2]ונשא אהרן את עון הקדשים [ה]וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר [3]לא ירצה אם עון נותר הרי כבר נאמר [4]לא יחשב הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור מאי לאו טומאת דם אמר רב פפא לא טומאת קמצים תא שמע [5]הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא (יקדש)

ואמר

דם התמצית. אינו ראוי לזריקה דכתיב ה) כי הדם הוא (הנפש) בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר. אלמא נשפך כמים ואינו מכשיר כדרבי יוסי בר' חנינא: **דאפי' בחולין לא מכשיר.** כדמפרש טעמא: **קיבלה מיניה ר' שמואל.** לפירושא דהאי טעמא מרבי זירא אמאי לא מכשיר דם התמצית לפי שאינו קרוי דם והקרוי דם קרוי משק' כדכתיב (במדבר כג) ודם חללים ישתה ומכשיר כדכתיב ו) וכל משקה וגו' ואוקימנא אהכשר [ע"א] ושאינו קרוי דם אינו קרוי משקה: **הורצה.** קרבן לבעלים דמרצה ציץ כדלקמן: **במזיד לא הורצה.** להיות בשר קרבן נאכל לכהנים דקנסא הוא אבל בעלים נתכפרו כדאמרינן ביבמות בהאשה רבה (ד' צ.) דכיון דמדאורייתא מרצי נמי אמזיד לא מצו רבנן למימר ליה זיל אייתי חולין לעזרה. קתני מיהת דם שנטמא אלמא דם קדשים שהוא משקין בית מטבחיא מקבל טומאה אלמא משקין טומאת עצמן דאורייתא ודכן דיוסף בן יועזר מלטמא אחרים הוא וקשיא לרב: ומשני **לעולם טומאת משקין דרבנן.** והך טומאת דם דרבנן היא ודקשיא לך הא העיד יוסף בן יועזר דגזירת רבנן לא אגזור אמשקי בית מטבחיא האי תנא לית ליה דיוסף בן יועזר: **על הדם ועל הבשר ועל החלב.** בין שנטמא הדם בין שנטמא הבשר בין שנטמא החלב הציץ מרצה. ולא שיהא בשר טמא נאכל דאין ציץ מטהר ודוחה לא תעשה דוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ז) אלא לר' יהושע איצטריך דאמר בכילד צולין (לקמן עז.) אם אין בשר אין דם וקאמר הכא ה"מ כשילא בשר חוץ למחיצתו שאין ציץ מרצה על היוצא או שאבד הבשר אבל נטמא בשר קודש זריקת דם הציץ מרצה עליו להתיר דם לזריקה: **בין בשוגג בין במזיד.** והאי דתני לעיל בשוגג הורצה במזיד לא הורצה בכילד צולין ח) פליגי בה אמוראי חד אמר טומאתו בין בשוגג בין במזיד אבל זריקתו בשוגג אין במזיד לא וחד אמר איפכא: **בין ביחיד.** בקרבן יחיד. מזיד ורצון אחד הוא אבל גבי שוגג שייך מזיד וגבי אונס שייך רצון ושוגג ואונס תרי מילי נינהו. וקתני מיהת על הדם אלמא דם קדשים מקבל טומאה וש"מ טומאת משקין דאורייתא ולא רצו רבנן לטהר משקי בית מטבחיא וקשיא לרב: **מדרבנן.** וקסבר האי תנא דאמשקי בית מטבחיא נמי גזור ולא כיוסף: **ונשא אהרן.** בציץ כתיב: **את עון הקדשים.** פסול הקרבן יכשיר וירצה ואינו מכפר על האוכלין אותו טמא דעון הקדשים כתיב ולא עון הכהנים: **איזה עון הוא נושא.** איזה פסול הוא מכשיר אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה גרסי' בת"כ ט) ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב והכי פי' אם עון פיגול והוא מחשבת חוץ למקומו שנקראת פיגול כדכתיב בקדושים תהיו ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה [ויקרא יט] ומוקמינן לה בזבחים בפ"ב (כח:) אם אינו ענין לחוץ לזמנו תנהו ענין לחוץ למקומו הרי כבר נאמר לא ירצה בקדושים תהיו כדפרשינן ואם עון נותר מחשבת נותר שמחשבו על מנת להותיר ולאכלו חוץ לזמנו הרי כבר נאמר לא יחשב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו' בפרשת צו את אהרן [ויקרא ז] ואמרינן בזבחים [כט.] ובתורת כהנים י) במחשב לאכול שלא בזמנו ביום השלישי הכתוב מדבר וכתיב לא יחשב לו אלמא לית ליה תקנתא. ורובא גרסי איפכא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב ומוקמינן ליה לפיגול חוץ לזמנו שכן לשונו בכל הגמרא ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה ומוקמי' ליה בנותר ממש ולא יתכן חדא דלא כתב לא ירצה אלא במחשבת חוץ למקומו וחוץ לזמנו ועוד אי נותר ממש למאי לא ירצה אי לאכשורי קרבן הרי כשר ועומד הוא משעה שנעשו עבודות דמו בהכשר כדאמרינן בתורת כהנים כ) לו אינו אלא באוכל מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר וכי אפשר לומר כן מאחר שהוכשר חוזר ויפסל ואם לא ירצה לא יתכפר האוכל נותר קאמר וכי יש כפרה לחייבי כריתות ועוד לא ירצה הקרבן משמע ותו מי איצטריך למימר דלא מכפר על המחייב כרת והא עון הקדשים כתיב ולא עון האוכלים. ולישנא קמא גרסי' בתורת כהנים ועיקר הוא והאי דקרי ליה להאי פיגול ולהאי נותר משום דתורת כהנים מדרש הוא ונקט לישנא דקרא: **הא.** כמו הרי כלומר הרי יש לך להבין על כרחך שאין לך עון הקדשים שיוכל ציץ לרצות עליו אלא עון טומאה ומאי שנא טומאה מפסול יוצא ושאר הפסולין: **שהותרה מכללה בצבור.** דנדחית מפני קרבן צבור דכתיב במועדו ל) ואפי' בשבת ואפי' בטומאה [עז.] וכיון דהיקלתה אצלה לכך היקלתה אף ביחיד שלא הותרה אצלו לכתחלה בלא ציץ ירצה הציץ עליה: **מאי.** עון טומאה לאו טומאת דם דאין מצריך רצוי אלא א"כ נטמא דם שהכפרה תלויה בו אלמא דם מקבל טומאה: **לא טומאת קמצין.** שהקומץ מתיר את המנחה כדם המתיר את הזבח וכל הכפרה תלויה בו. והוא הדין דמצי לשנויי לא בטומאת בשר וחלב ואליבא דר' יהושע בעי ציץ דאמר אם אין בשר אין דם אלא ניחא ליה לאוקמיה כדברי הכל: **בשר קדש.** שרץ לשון קדש היה בארץ (מלכים א יד) טומאה. והיה חגי הנביא בודק את הכהנים בשנת שתים לדריוש שהיה בבנין בית שני לידע אם בקיאין בהלכות טומאה לפי שנשתכחה מהן בגולה שלא נתעסקו בה בקדשים: **ונגע בכנפו.** באותו כנף שהשרץ בו כלומר השרץ עצמו ועל כרחך הכי הוא דאי משום כנף שהוא ראשון כוליה בגד נמי ראשון הוי ומאי איריא דנקיט כנף אלא משום שרץ שהשרץ עצמו נגע אל הלחם והלחם אל הנזיד והנזיד אל היין והיין אל השמן או אל כל מאכל היקדש כלום נטמא האחרון הזה שהוא רביעי בקודש דלחם ראשון ונזיד שני ויין שלישי ושמן רביעי. נזיד תבשיל כמו ונזיד עדשים (בראשית כה) יין ושמן של נסכים:

ואמר

דם שאינו נשפך כמים אינו מכשיר. הקשה ה"ר יעקב דאורלינ"ש א"כ דם חיה ועוף דטעונים כיסוי לא יהיו מכשירים דכיון דטעונים כיסוי לא חשיב נשפך כמים דאמרינן בפ' כיסוי הדם (חולין פד: ושם) אמריתו חיה בכלל בהמה לסימנים איתא נמי בהמה בכלל חיה לכיסוי ומשני אמר קרא על הארץ תשפכנו כמים אלמא דם חיה לא חשיב נשפך כמים ולאו פירכא היא דכל דם הנשפך כמים לארץ ואין צריך לקבלו בכלי כגון דם חיה הוקש למים לענין הכשר וגם לענין כיסוי היה ראוי להקישו למים אי לאו דגלי קרא להדיא: **מדרבנן** ודלא כרבי יוסי בן יועזר. ה"מ לאוקמא מדאורייתא וכמ"ד טומאת משקין דאורייתא אלא ניחא לאוקמא מדרבנן וסבר האי תנא מאי נטמא הבשר כמו שאמר רב: **על** הבשר. בפ' כילד צולין (לקמן עח.) אמרינן לר"א דאמר יש דם אע"פ שאין בשר הציץ מרצה על האכילות למאי הלכתא לאקבועי בפגול ולאפוקי מידי מעילה ודלא כפ"ה דפי' דלא את' אלא כר' יהושע: **ה"ג** ר"ת **אם עון פיגול הוא נושא הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה.** דהכי איתא במסקנא בהדיא בפ"ב דזבחים מ) דלדרים תרוייהו מחד קרא איכא דפרשת צו ורישיה דקרא דכתיב ביום השלישי מוקי למחשב לאוכלו חוץ לזמנו וסיפא במחשב לאוכלו חוץ למקומו ובת"כ אהאי קרא דלו איתא האי גירסא ורש"י הגיה איפכא על פי ת"כ דפרש' קדושים דהתם ודאי דריש מקרא זוטא ואותה ברייית' נשנית לפי מה שרצה הגמרא בזבחים בתחל' ללמוד חוץ למקומו מקרא זוטא דקדושים ולכל הפי' ק"ק אמאי נקט עון פיגול ברישא נ): **הא** אינו נושא **אלא** עון טומאה שהותרה מכללה. תימה לר"ת למ"ל שהותרה מכללה תיפוק ליה דליכא לאוקמא לקרא אלא בהכי כדמפרש אי עון פיגול וכו' ואור"ת משום דקרא משמע דלא מרצה אלא דבר שיש לו היתר בשום מקום דכתיב בסיפא דקרא לרצון להם ופיגול ונותר נמי הותרו מכללם במנחת כהנים ובמנחת נסכים דתנן בפ' ב"ש (זבחים מג: ושם) דאין חייבים עליהם משום פיגול ועוד דפיגול חוץ למקומו הותר מכללו בבמה וכן משמע בהקומץ רבה (מנחות כה.) דפריך לימא עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים אמר קרא עון שהיה בו ותחתיו והיינו משום דאלרצון סמיך וה"ק עון שהוא לרצון וא"ת דהתם פריך נמי ולימא עון יוצא דהותר מכללו בבמה ומשני לרצון להם לפני ה' עון דלפני השם הוא נושא ולא יוצא וא"כ בפיגול דחוץ למקומו נמי נימא הכי ומאי קאמר אם עון פיגול וכו' וי"ל דיוצא ודאי אינו לפני ה' אבל מחשב להוציא לפני השם קרינן ביה:

רביעי

עין משפט נר מצוה

קיז א מיי' פי"ו מהל' טומאת אוכלין הי"ג:
ב [מיי' פי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' לז]:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הורצה מדרבנן ודלא כר' יוסף בן יועזר איש צרידה כצ"ל וכן לקמן:

◆

מוסף רש"י

בשוגג. קסבר אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:). הורצה. הציץ הרצה ומותר בשר באכילה (גיטין נד.). במזיד לא הורצה. קנסא דרבנן הוא, ולא שיהא אסור, דא"כ נמצאו ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה ולהביא חולין לעזרה, אלא לא הורצה להתיר בשר באכילה אבל בעלים נתכפרו (זבחים מה: ע"ש יבמות צ.). ואע"פ שהציץ מרצה, קנסוהו רבנן שלא יאכל בשר מכל, אבל בעלים מיהו נתכפרו דלא ניתו חולין לעזרה, דהא דמדאורייתא תזר (יומא ז.) וכן זריקת מזיד איסורא דרבנן הוא, דמדאורייתא זורק לכתחילה דהציץ מרצה (גיטין נד.). על מה הציץ מרצה. דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים, שילנו לבעלים (יומא ז.). באונס. שנטמא על כרחו, אבל מזיד ורצון חדא מילתא היא, אלא איידי דתני אונס תני רצון (מנחות כה: וכעי"ז יומא ז.). וכי איזה עון הוא נושא. איזה עון יהא הציץ מרצה, עליו שיהא כשר (יומא ז.). אין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא, שהרי עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים, הא אינו מרצה אלא להכשיר הקרבן (שמות כח לח). אם עון פיגול. מחשבת חוץ למקומו קרויה פיגול כדאמרינן בזבחים (כח.) שלישי זה חוץ למקומו (יומא ז ועי' זבחים כג:). הרי כבר נאמר לא ירצה. בקדושים תהיו, פיגול הוא לא ירצה, ואוקימנא בחוץ למקומו (יומא שם). אם עון נותר. מחשבת נותר מחשב בשחיטה על מנת לאוכלו חוץ לזמנו (שם). פסול מחשבת נותר, שחישב לאוכלו לאחר שנעשה נותר, דהיינו מחשבת חוץ לזמנו (זבחים כג:). הרי כבר נאמר לא יחשב. המקריב אותו לא יחשב, ואוקמינן במחשבת חוץ לזמנו (שם ושם עי"ש ארוכה). הא אינו נושא וכו'. הא לשון מעתה יא, מעתה אי אתה מוצא שישא אלא עון קרבן טומאה, ומאי שנא דשריא [illegible] קולא, הואיל ומצינו [illegible] קל אחר, שהותרה [illegible] מכלל [illegible] לכך שרי ביה נמי קולא שיהא הציץ מרצה עליה בקרבן יחיד (יומא ז.) הואיל ומצינו לה היתר אחר שהותרה בכללה לכתחלה בקרבן יחיד [illegible] שבעד (זבחים כב:). שהותרה מכללה בצבור. דכתיב במועדו (במדבר כח) במועדו ואפילו בטומאה (מנחות כה.).

מסורת הש"ס

א) יומא ז. יבמות צ. גיטין נד. זבחים מה. מנחות כה., ב) [יומא ויבמות שם] לקמן פ: [מנחות כה:], ג) [צ"ל כר' יוסף], ד) יומא ז. זבחים כג. מנחות כה., ה) ויקרא יז, ו) [ויקרא יא], ז) [ויקרא ז], ח) [לקמן פ:], ט) [ויקרא סוף פרשה ג עי"ש], י) [צו פרשה ח], כ) [צו פרשה ח] [וכן בזבחים כט.], ל) [במדבר כח], מ) [דף כח:], נ) [ותוס' יומא ז: תילנו ב' תירוצי' על זה ובזבחים כג: וכן מנחות כה. כתבו תירוץ אחר].

◆

תורה אור השלם

1. רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר: דברים יב כג
2. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ: שמות כח לח
3. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: ויקרא יט ז
4. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח
5. הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשַׂר קֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדוֹ וְנָגַע בִּכְנָפוֹ אֶל הַלֶּחֶם וְאֶל הַנָּזִיד וְאֶל הַיַּיִן וְאֶל שֶׁמֶן וְאֶל כָּל מַאֲכָל הֲיִקְדָּשׁ וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא: חגי ב יב

◆

רבינו חננאל

והרי דם התמצית שאין מתקבל. כלומר שאין מתכפרין בו ואינו מכשיר. ואסקינא הנח לדם התמצית שאינו דם, שנאמר כי הדם הוא הנפש דם שהנפש יוצא בו הוא קרוי דם ואמרינן התם איזהו דם הנפש כל זמן שמקלח, יצא דם התמצית שהוא שותת. ואע"ג דתנן ר' יהודה מחייב בדם התמצית, הרי אמרינן עלה מודה היה ר' יהודה לענין כפרה שאינו מכפר. והא לא דיין שהן דכן קתני, כלומר דכן לשון משקין הרבה הוא ואיך תאמר תרגומה אדם לבדו ועלתה בקשיא. ת"ש דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה. אלמא הדם מטמא. ושנינן טומאת הדם מדרבנן הוא ולא כיוסף שהעיד על משקה בית מטבחיא דכן. ת"ש על מה הציץ מרצה כו'. ושנינן כדשנינן לעילא. תוב אקשינן מיהא, ונשא אהרן את עון הקדשים וכו'. מאי לאו טמאת דם. והנה הדם מטמא וצריך כפרה. ודחינן לא טומאת קמצים. כלומר אם נטמא קומץ המנחה והקריבו, אותו העון נושא הציץ. כדתנינן נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה. יצא והקריבו אין הציץ מרצה. ת"ש הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא.